

TURINYS

Įvadas	7
Pradžių pradžia	9
DNR	18
Primatai	20
Louis Leakey	31
Orangutanai	37
Birutė Marija Filomena Galdikas	54
Gorilos	63
Dian Fossey	80
Šimpanzės	91
Jane Goodall	101
Ne pabaiga...	110
Šaltiniai	112

▲ Oranganè Aldona
▶ su vaiku Algiu

◀ Borneo
orangutanas

Tačiau genetiniai tyrimai parodė, kad šios rasės yra tokios skirtingos, jog turėtume jas laikyti atskiromis rūšimis. Taigi dabar plačiai pripažįstama, kad šiandien gyvuoja ne viena, o dvi atskiros orangutanų rūšys: Sumatros ir Borneo orangutanai.

Olandų gydytojui Jacobui de Bondtui priskiriamas pirmas rašytinis laukinių orangutanų aprašymas 1642 metais. Vėliau Alfredas Russelis Wallace'as pradėjo savo garsiuosius Malajų salyno tyrinėjimus. Jo rašytiniai orangutanų aprašymai buvo daug tikslesni. Pavyzdžiui, A. Wallace'as teigė: „Žinoma, kad orangutanai gyvena Sumatroje ir Borneo, o jų ilgos ir galingos rankos yra labiausiai naudingos gyvūnui, leidžiančios lengvai užkopti į aukščiausius medžius ir nuskinti vaisius bei jaunus lapus. Kiekvienas orangutanas kas vakarą susisuka sau naują lizdą.“ Beveik visus XIX amžiaus pabaigos ir XX amžiaus pradžios aprašymus pateikė žmonės, kurių pagrindinis tikslas buvo rinkti pavyzdžius muziejams. Jų raštai daugiau kalbėjo apie gyvūnų gaudymą ir žudymą, nei apie jų elgesį. A. Wallace'as aprašo, kaip 1855 metų ekspedicijoje nužudyta 17 orangutanų. Tokie žudymai muziejiniams tikslams buvo paplitę tuo metu ir plačiai aprašomi gamtininkų iki pat XX a. 4 dešimtmečio.

Dauguma orangutanų gyvena žemumose arba giliai pelkėtose vietose. Gyvūnai didžiąją laiko dalį praleidžia tankių atogrąžų miškų medžiuose. Taigi, dėl visų šių dalykų juos labai sunku studijuoti laukinėje gamtoje.

▲ Suaugusios patelės keliauja su kūdikiais

Orangutai nekalba ir kaip dajakai³ juokauja: „Jie nutarė nekalbėti, kad žmogus jų neįdarbintų.“

Orangutanų dauginimasis yra nepaprastai lėtas procesas. Patelės subręsta būdamos 15–16 metų amžiaus, o pasirengusios poruotis tik kas 7–8 metus. Poravimosi metu pora būna ir keliauja kartu tris–aštuonias dienas. Patelė gali leistis į partnerystę daugiau nei su vienu patinu.

³ Dajakai – etninė grupė, gyvenanti Borneo saloje Indonezijoje ir Malaizijoje.

Ji su kolegomis 1986 m. įkūrė Tarptautinį orangutanų fondą (OFI), kurio bazė yra Los Andžele, skyriai Indonezijoje, Australijoje, Kanadoje, Didžiojoje Britanijoje, Taivane. 2008 m. Lietuvoje įkurtas Tarptautinis Birutės Galdikas gamtosaugos labdaros ir paramos fondas.

Prof. B. Galdikas parašė šias knygas:

„Rojaus atspindžiai. Mano gyvenimas su orangutanais Borneo saloje“ 1995 m.;

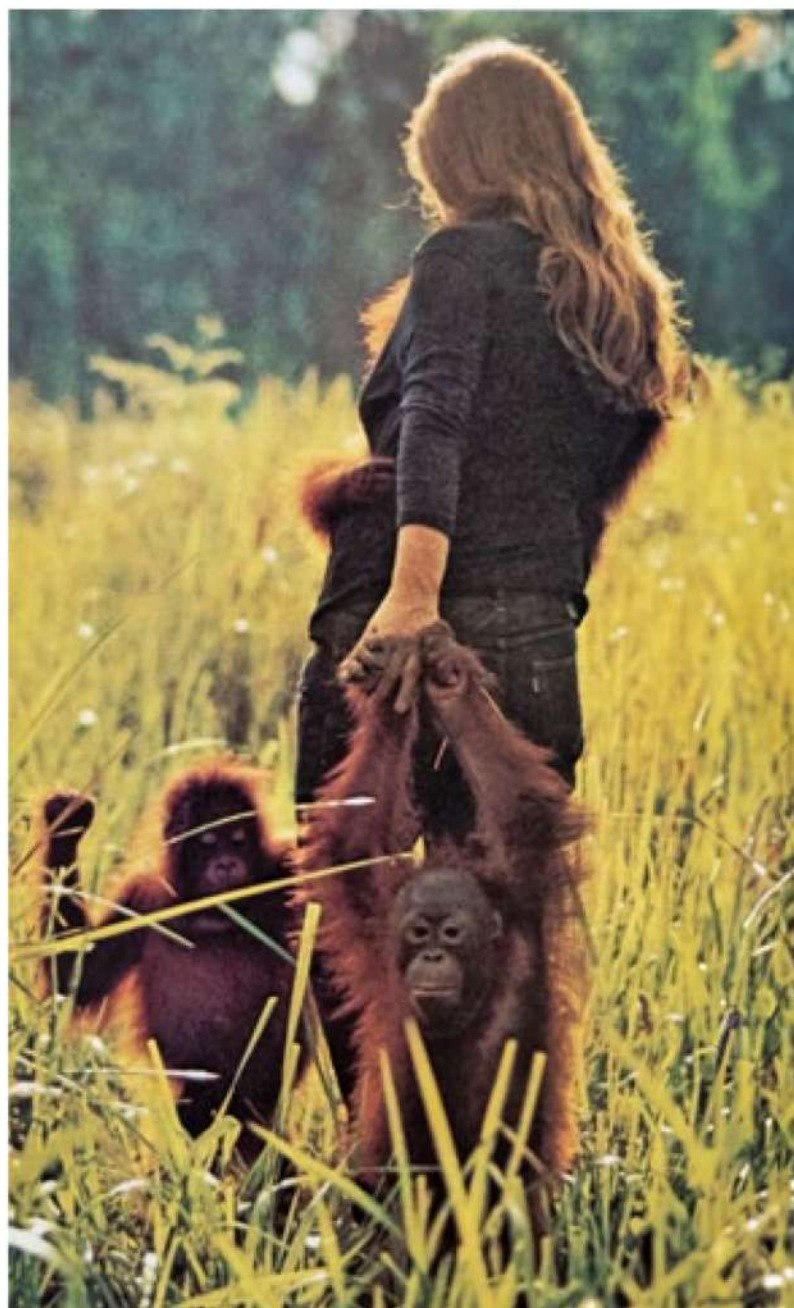
„Vadovas po Tandžungputingo nacionalinį parką“ 1997 m.;

„Orangutanų odisėja“ (su N. Briggs) 1999 m.

Už pasiekimus profesorė pelnė daug apdovanojimų. Keletas iš jų:

- E. Bauerio Žemės didvyrės premija 1991 m.;
- Jungtinių Tautų Organizacijos pasaulinė premija 1994 m.;
- Tylerių aplinkos apsaugos premija bei aukso medalis 1997 m. ir kt.

B. Galdikas visada sakydavo, kad „tai buvo ne darbas – tai buvo viso gyvenimo disertacija“.

- Daugelis metų praleista kartu su orangutanais